

De la «Literatura econòmica 1960-1970» als vents dels anys 2000-2010

Francesc Roca

Al balanç de la literatura econòmica catalana dels anys seixanta publicat a *Serra d'Or* i incorporat al llibre *Economia crítica: una perspectiva catalana* (Edicions 62, Barcelona, 1972) s'hi destaquen cinc llibres. Vist amb la perspectiva de gairebé quaranta anys, la tria pot suggerir algunes reflexions. Probablement, la *bona punteria* dels economistes dels anys 1960-1970 deu molt als seus mestres: Joan Sardà, Jaume Vicens, Josep Lluís Sureda, Fabià Estapé. A distància: Romà Perpinyà Grau, Jaume Alzina, Lluc Beltran, Alfred Sauvy, Bartomeu Barceló, Pierre Vilar.

Història

Dos dels cinc textos són *estrictament* històrics. El primer és d'un Ernest Lluch de trenta-tres anys: hi presenta una aproximació al pensament econòmic de l'escola clàssica catalana, a cavall dels segles XVIII i XIX, amb Eudald Jaumeandreu com a figura central. El segon, d'un Josep M. Bricall de trenta-quatre anys: s'hi descriu la política econòmica de la Generalitat del període de la guerra d'Espanya de 1936-1939, és a dir de *només* trenta anys abans. La lliçó és clara: per avançar (que és el que volien Lluch, Bricall i uns quants milers més) és imprescindible reflexionar sobre alguns moments del passat.

Aleshores, sobre el Segle de les Llums i sobre el model de socialisme descentralitzat de 1936. Avui els moments que interessen, o que haurien d'interessar, són uns altres? Els primers ponts sobre l'Atlàntic, i el Pacífic

(Cresques, Colom, els Cabot, Galí. Vg. *Atles de la presència catalana al món*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2009)? La primera globalització (la Transatlàntica, els catalans de l'AIT, la Hispano-Suïssa, els taps de suro, Andromaco, Dana, la CHADE)? Els inicis de la segona globalització, i de la tercera onada immigratòria?

Migracions

El tercer text, escrit per Joan Martínez-Alier, indaga in situ en un dels punts d'origen de la immigració dels anys 1950-1960: la *campiña* de Còrdova. Seguint recerques com les de Miquel Siguan a Granada. Més tard, una destacadíssima economista catalana, Lourdes Beneria, investigaria, a fons, la situació de la població camperola en diferents punts de Mèxic. Avui, ens caldria conèixer alguns dels mecanismes d'expulsió de la població del Marroc, Senegàmbia, Romania, Filipines, Pakistan, Filipines, Equador, República Dominicana, etc., que protagonitza la tercera onada immigratòria.

Espoli

El quart text escollit, el llibre de 1967 de Jacint Ros Hombravella i Antoni Montserrat (de trenta-tres i vint-i-sis anys en aquell moment) és *irritantment* present: fan uns càlculs, molt matisats i molt ponderats, sobre l'espoli fiscal que l'Estat espanyol du a terme sobre la societat catalana. Ros i Montserrat no sabien, aleshores, que l'espoli s'estenia a tots els territoris de l'antiga Corona d'Aragó. Les xifres presentades, el 2009, pel BBVA i pel ministeri d'economia del govern espanyol ho han deixat ben clar. Avui, la literatura econòmica i política sobre aquest tema és abundant. Utilitza un llenguatge massa acadèmic i circula, però, només pel món dels «experts».

Burgesia?

El cinquè text són els dos volums d'una obra col·lectiva sobre l'estructura econòmica del País Valencià, dirigida per Ernest Lluch. Es clou amb unes «notes per a una possible política econòmica per al País Valencià» de Lluch, Ricard Pérez Casado, Manuel Pérez Montiel i Vicent Ventura. La gran descoberta de l'obra és la revolució industrial sense fum dels anys 1960 (que després hem sabut que tenia molts precedents). La pregunta central del llibre és: qui encapçalarà la industrialització valenciana? La resposta, quaranta anys després, és confusa: els nous burgesos valencians (com, per cert, els nous burgesos del Principat o de les Balears) tenen una visió de si mateixos i del món que els envolta poc clara. Alguns pensen que els cal integrar-se a l'Estat-ciutat de Madrid... tot accentuant artificiosament alguns dels seus trets diferencials. Altres sectors burgesos, o els mateixos que miren a Madrid, volen competir en el món global sense saber que necessiten una marca pròpia. Uns quants, a més, han oblidat que l'economia capitalista moderna basa el seu

funcionament en una ètica no escrita molt rigorosa. La Comissió Europea els ha advertit, quan han incomplert fins i tot les seves pròpies regles.

1970–2000

La literatura econòmica de 1960-1970 (els cinc llibres de l'article de 1972, més altres possibles de Ramon Trias Fargas, Joan Hortalà, J. M. Muntaner i Pascual, S. Condominas, Josep Jané, J. Nadal i Caparà, P. Puig, J. M. Cullell, Emèrit Bono, etc.) va acarar-se a alguns dels principals reptes de la societat catalana d'aleshores. Va influir, ben segur, en el disseny del fortíssim creixement econòmic dels anys 1970-2000. Un creixement que aniria acompanyat de considerables avenços en la democratització de la societat.

Com a hipòtesi, podríem afirmar que l'impacte dels economistes de la vella *burguesia d'Estat* vehiculat pel sistema dels concursos universitaris ha acabat essent molt menor del que podia semblar. En canvi, la *modelització* (i, doncs, l'eliminació de moltes variables), i, d'altra banda, la *sublimació* del diner a les escoles de negocis han causat estralls. I la queixa sobre *l'economia de la renda* d'E. Solans no sembla pertinent. Com a proposta: fóra bo i útil confegir un balanç de la literatura econòmica catalana de 2000–2010.

Arrossar, Els Sants.